

Novotná, Marie - Zrádci nebo oběti?: Příspěvek k mentalitě českých odbojářů v období protektorátu Čechy a Morava

Oponentský posudek

Diplomová práce Marie Novotné je pokusem o rozšíření našich znalostí o českém podzemním – odbojovém – hnutí (a současně rovněž o kolaboraci) v době druhé světové války. Vybrala si vhodný příklad: čtyřčlennou skupinu komunistických odbojářů výsadku KOM D. Proč byl vhodný výběr této skupiny, je celkem nasnadě: skupina je velmi úzká, téma sevřené, což dalo možnost sledovat do hloubky různý osud čtyř komunistických odbojářů, kteří po svém odhalení začali – každý různě – spolupracovat s gestapem. Výzkumná otázka autorky byla prostá, přitom ale podstatná: chtěla zkoumat na základě analýzy mezních situací, do kterých se odbojáři dostali, mentalitu těchto lidí.

Práce působí dojmem, že někdy uspěla, jindy uspěla méně. Pozitiva textu vidím v několika věcech: 1. Hluboké ponoření do pramenů, ze kterých text vychází (ocenil bych i úvodní – a ve srovnání s jinými diplomovými pracemi nezvykle dlouhou – heuristickou kapitolu), 2. Snahu o pochopení komplexity situací zkoumaných odbojářů (kolaborantů?) a vyhýbání se zkratkovitým normativním soudům, 3. I když to neplatí stoprocentně, autorčin výzkum byl původní – musela se proto potýkat s dosud nezpracovaným materiálem; a mám za to, že se s ním vyrovnala zdařile (byť některé citace v druhé části práce mohly být kratší – typicky ta ze strany 99 na stranu 100), 4. Pokus o psychologickou typologii odbojářů – konfidentů se místy docela povedl, autorka přináší zajímavé postřehy (byť v takovéto práci velmi postrádám teoretické ukotvení).

Slabin textu vidím také několik:

1. Neúměrně dlouhá kontextuální kapitola – nepochopil jsem, zda autorce jde o pečlivé shrnutí existující literatury k otázce druhé republiky a protektorátu (v tom případě ale její výčet historických prací není zdaleka kompletní – např. chybí Chad Bryant a jeho Praha v černém, ale těch textů je mnohem víc), nebo zda se pokouší svým výkladem něco nového „objevit“ (v tom případě ale nic podstatného neobjevila). Obecně bych doporučoval, aby tyto kontextuální kapitoly (historické rámce prací) byly kratší a řešeny spíše formou odkazování na relevantní literaturu v poznámkovém aparátu. Nebo – a to by byla jiná věc – by se měl diplomant pokusit v takové kapitole kriticky vypořádat s dosavadní sekundární literaturou (ani to ale autorka textu nečiní).

2. Velmi zkratkovitý závěr – kdyby měl oponent hodnotit práci na základě závěru (kde by mělo být ve zhuštěné formě podáno, k čemu autorka došla), musel by zvažovat nedoporučení práce k obhajobě.

3. Formální drobná výtka: nepochopil jsem, proč autorka používá ve výkladu první osoby množného čísla, a když už tento způsob používá, proč se ho nedrží. Zničehonic se první osoba množného čísla mění v první osobu jednotného čísla na stranách 96 – 97.

Obecně je ale možné říci, že diplomová práce je bez větších problémů přijatelná. Autorka zasluhuje chválu za načrtnutou mikrosondu a i přes některé vady práci doporučuji k obhajobě. Při kvalitní obhajobě navrhuji známku velmi dobře – 2.

V Praze 8. 9. 2014

.....

PhDr. Přemysl Houda, PhD.